

GÖRAN SÖDERSTRÖM

## *Bengt Martin in memoriam*

**S**KÅDESPELAREN OCH FÖRFATTAREN Bengt Martin, född i Stockholm 1933, avled den 19 februari 2010. För den nya unga generationen är han sannolikt inte något känt namn, men han kom från 1960-talets slut och fram till 1980-talet att betyda mycket för inte minst unga homosexuella. Martin skulle bli en av de första kulturpersonligheterna som ”kom ut” offentligen som homosexuell tillsammans med sin mångåriga sambo konstnären Hans Elfving i Lars Ulvenstams debattprogram ”Storforum” oktober 1968. Anledningen var hans första roman med homosexuellt motiv, *Sodomsäppet*; i programmet deltog också bl.a. RFSU-pionjären Elise Ottesen-Jensen, RFSL-ordföranden Ove Ahlström och den unge psykiatrikern Johan Cullberg. Efter programmet fick Martin (enligt hans egen uppgift i självbiografin – några av dem publiceras där) närmare ettusen brev, de flesta från homosexuella eller homosexuellas närstående som sökte stöd och hjälp.

*Sodomsäppet*, liksom de två följande i trilogin, *Nejlikmuslan* och *Finnas till*, hade en självbiografisk bakgrund, liksom så gott som alla hans följande böcker. Som ensam son till den tidigt avlidne fackförfattaren Harald Martin och en mor av enklare bakgrund fick han uppleva nesan av att vara ”fattig överklass”, och en i många avseenden udda pojke i det stockholmska Sibirien: ”feminin glasögo-

norm med tandställning”. Den senare trilogin, ungdomsromanerna *Pojkar ska inte gråta*, *Bengt och kärleken* och *Ljuva femtiotal*, har en mycket mer hoppfull stämning. Det gäller i mycket också hans verkliga självbiografi, *Jag ångrar ingenting*, som kom ut 1981.

Bengt Martin hörde till de pojkar som vaknar tidigt sexuellt och blev tillsammans med sin klasskamrat baletteleven Bengt Andersson klar över sin homosexualitet redan i tolvårsåldern. Redan som minderårig sökte han äldre män i Humlegården och inledde som 15-åring ett fyraårigt lyckligt förhållande med en nästan dubbelt så gammal arbetskamrat från Dagens Nyheter. 1952 började han på Calle Flygares teaterskola och fick nya kontakter i teatervärlden och en ny jämnårig pojkvän. Skådespelare fortsatte han att vara till 1964, då hans första roman, *Långsamvakenramsan*, kom ut.

I *Sodomsäppet* följer Martin den då ännu helt dominerande regeln för romaner med homosexuellt motiv: huvudpersonen Joakims liv är destruktivt och hans förhållande till den äldre pojkvännen komplicerat och olyckligt. I de senare ungdomsromanerna bygger han på ett annat sätt på sina positiva erfarenheter som ung: visst är det problematiskt att vara ung homosexuell, men det finns också mycket lycka och stabil kärlek. För dem som växte upp vid den tiden romanerna kom ut och blev klara över sina känslor inför det egna könet kom de att tjänstgöra som ett starkt moraliskt stöd och en viktig spegling av egna upplevelser, vid en tid då det nästan helt saknades homosexuella förebilder.

TVå av Martins sista böcker, brevvolymen *Vi ses* 1975 och biografien 1984, bygger på hans nära vänskap med författarinnan Sonja Åkesson.